

Ulla Ahlmén-Laiho
LL, erikoislääkäri
TYKS TOTEK
ulla.ahlmen-laiho[at]tyks.fi

Kansallisella projektilla lääkinnällisten laitteiden käyttöperehdytys kuntoon

Terveystieteiden ammattihenkilö on lain mukaan velvollinen ylläpitämään ja kehittämään tietoaan ja taitojaan, ja työnantajan velvollisuuksiin kuuluu huolehtia siitä, että terveydenhuollon laitteiden käyttäjillä on niiden turvallisen käytön vaatima koulutus ja kokemus. Työturvallisuuslakikin velvoittaa työnantajan perehdyttämään työntekijä työhönsä sekä siinä käytettäviin työvälineisiin. Tästä huolimatta perehdytys lääkinneellisten laitteiden käyttöön on pitkään ollut sattumanvaraista, sisällöltään epäyhtenäistä ja pitkälti dokumentoimatonta. Nyt tähän haasteeseen vastaa Duodecim, jonka koordinoima kansallinen laiteajokorttiprojekti on jo hyvässä vauhdissa.

Yhtenäisiä valtakunnallisia standardeja ei lääkinneellisten laitteiden käyttöperehdytykseen ole aiemmin määritelty, vaikka toteutettu ja dokumentoitu laitteiden käyttöperehdytys parantaa työntekijöiden oikeusturvaa. Duodecimin koordinoimassa projektissa vastataan näihin tarpeisiin ja sitä varten tuotetaan aineistoa yliopistosairaaloiden asiantuntijoiden voimin. Jatkossa projektin tuottaman materiaalin on tarkoitus vastata niin lääkäreiden kuin muunkin hoitohenkilökunnan perehdytystarpeisiin.

TYKS:n TOTEK-yksikön osastonhoitaja Johanna Katomaa on mukana hankkeen toimituskunnassa. Johannan toi projektiin aiemmasta yhteistyöstä tuttu, projektin kustannustoimittajana

toimiva Kirsi Haikarainen Duodecimilta, joka koordinoi projektia ja vastaa sen kustannuksista. Finnanest jututti heitä projektin etenemisestä ja tutustui projektisuunnitelmaan.

Ajatus Duodecimin koordinoimasta projektista syntyi Haikaraisen mukaan *Akuuttihoidon laitteet* -oppaan toimituksessa vuoden 2015 syksyllä, kun tuli esille käytäntöjen kirjavuus: eri sairaaloissa oli käytössä varsin vaihteleva joukko rinnakkaisia ajokortteja ja -passeja. Alkuvaiheessa projektiin tulivat mukaan KYS:n ja OYS:n asiantuntijat, ja taustalla vaikuttivat Katomaan mukaan myös Valviran kannanotot koskien perehdytystä ja lääkinneellisten laitteiden käyttöturvallisuutta. Suunnittelun edetessä otettiin yhteyttä

yliopistosairaaloiden johtajaylilääkäreihin, joiden kautta löytyi paikalliset yhteyshenkilöt sekä materiaalin tekijöitä. Materiaalin sähköiseksi alustaksi valikoitui tuolloin jo laajassa käytössä ollut Duodecimin Oppiportti. Projektin päätoimittaja on Pekka Pölonen Keski-Suomen keskussairaala. Materiaalin tuottajien, kustannustoimittajien ja teknisten toimittajien ohella projektiin osallistuu erillinen verkkopedagogi, jonka työsarkana on osallistua testinomaisten osuukien ja verkkotentin laadintaan.

Katomaan mukaan projektiin oli haastavaa löytää tekijöitä, kunnes saatiin neuvoteltua järjestely, jossa laiteajokorttimateriaalin laadintaan on lupa käyttää työaika. Lisäporkkanana on se, että tietyn moduulin sisällön tuottanut sairaala saa sen ilmaiseksi käyttöönsä.

Pilottimoduulina toimi Kuopiossa 2016 laadittu defibrillaattoreita koskeva osio, joka on jo julkaistu Oppiportissa. Viime vuonna käynnistyi

myös Hengityslaitteet-osion laadinta. TYKS:ssa on tällä hetkellä tekeillä osiot diatermialaitteista, imulaitteista, kipupumpuista, autotransfuusiolaitteista, valvontamonitoreista (yhdessä HUS:n kanssa), neste- ja verenlämmittimistä sekä potilaslämmityslaitteista. Näiden moduulien raakamateriaalin olisi tarkoitus valmistua ennen kesää, kesä on varattu niiden toimittamiseen, ja syksyllä hankitaan niihin tarvittava kuva- ja muu vastaava multimediamaateriaali. Video- ja kuvamateriaalin voi vastuuyksikkö tehdä itse, tai niihin voi käyttää Duodecimin kuvaajaa. Edellä mainittujen lisäksi suunnittelutyö on käynnistynyt tai käynnistymässä muun muassa hengityksen tukihoidon laitteista (TAYS, OYS), munuaiskorvaushoidon laitteista (HUS), ruiskupumpuista (KYS) ja lääkkeellisistä kaasuista (HUS). Ensivaiheessa >>

Perehdytys lääkinnällisten laitteiden käyttöön on ollut sattumanvaraista.

Laiteajokorttimateriaali julkaistaan Duodecimin Oppiportissa.

haluttiin keskittyä potilaan henkiinjäämisen kannalta kaikkein kriittisimpiin laitteisiin.

Erityisesti potilasmonitoreita koskeva ohjeistus tulee väistämättä olemaan laaja ja siihen on tarpeen laatia useita vaatavuustasoja käsittävät tentit. Suurena haasteena projektissa onkin käyttäjien tarpeiden ja pohjatietojen suuri vaihtelu. Verkkotentit pyritään toteuttamaan niin, että sisältökokonaisuus vastaisi mahdollisimman hyvin työtehtäviin liittyviä osaamistavoitteita. Suoritusta verkkotentistä saa Oppiportista todistuksen ja suorittajan suostumuksella suoritustiedot on mahdollista siirtää Oppiportin järjestelmästä suoraan työnantajalle.

Kuhunkin laitekohtaiseen moduulin sisältyvät myös ohjeet osaamisnäytön antamisesta sekä mallilomake, josta voi muokata oman yksikkö- tai sairaalakohtaisen version. Lisäksi aineistossa tulee olemaan yleiset ohjeet näyttöjen järjestämisestä. Suoritettujen näyttöjen dokumentointiin ei Oppiportissa ole erillistä toimintoa, vaan tämän toteutus jää kunkin yksikön päätettäväksi.

Katoma kertoo, että TYKS:ssa vanhojen työntekijöiden kohdalla on materiaalin käyttö ja osaamisnäytöt tarkoitus suunnitella työntekijä- ja yksikkökohtaisesti. Uusien työntekijöiden kohdalla järjestelmä pyritään ottamaan täysimittaisesti käyttöön. TYKS:n anestesiahoitajat käyttävät jo niin kutsuttua laitepassia, ja yksi leikkausosastoista on pienimuotoisesti pilotoinut tätä myös anestesiaääkärin käyttöön.

Laitekannan muuttuessa materiaali vaatii päivitystä. Haikaraisen mukaan kullakin moduulilla on vastuutoimittajat, jotka huolehtivat sisällön ajantasaisuudesta kirjoittajien kanssa. Päivittämistarpeita arvioidaan myös toimituksessa muun muassa saadun palautteen perusteella. Tarkistuksia on tarkoitus tehdä noin kerran vuodessa ja aina kun ilmenee tarvetta.

Esityksiä uusista moduuleista voivat tehdä voivat tehdä projektin asiakasorganisaatiot, Duodecimin projektiohjausryhmä sekä muut tuotantoon osallistuvat tahot. Hanke on otettu Haikaraisen mukaan hyvin vastaan, koska sitä pidetään tärkeänä laiteturvallisuuden kannalta; lisäksi kansallisen yhteistyön nähdään säästävän resursseja. Sekä Haikaraisen että Katomaan mukaan jo julkaistu defibrillaattorimoduuli on otettu hyvin vastaan: verkkotentin on suorittanut Oppiportissa parin kuukauden aikana jo noin 2000 ammattilaista. ■

Duodecim Oppiportti: <http://www.oppiportti.fi/op/koti>